

Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Promemoria om skatt vid färd över Svinesundsbroarna

Datainspektionen har granskat förslagen i promemorian utifrån sin uppgift att verka för att människor skyddas mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter.

Datainspektionen har i yttrande den 3 mars 2004 (dnr 261-04) över promemorian om trängselskatt, som remitterats av Finansdepartementet, framfört synpunkter som gör sig gällande även när det gäller den nu föreslagna broskatten. En del av Datainspektionens synpunkter har beaktats i den nu remitterade promemorian om broskatt, men vissa synpunkter finns det anledning att framföra även i detta yttrande.

Sammanfattningsvis avstyrker Datainspektionen förslaget i dess nuvarande utformning och förordar istället en lösning som ger möjlighet att färdas anonymt oavsett broval och färdriktning.

Övergripande synpunkt

Eftersom betalningen för passage av Svinesundsbroarna enligt förslaget i promemorian skall tas ut som skatt av det passerande fordonets registrerade ägare är det nödvändigt att veta vilket fordon som har passerat bron. Detta i sin tur innebär att det är nödvändigt att registrera personuppgifter i det föreslagna betalsystemet. Även om det i svensk rätt inte finns någon uttrycklig rätt att färdas anonymt kan en sådan princip ändå anses följa av den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Datainspektionen anser därför att det skall finnas ett alternativ som innebär att det är möjligt att passera Svinesundsbroarna utan att personuppgifter registreras. I promemorian anges att betalning skall göras *efter* att bron passerats när det gäller den *gamla* bron, men *innan* bron passerats när det gäller den *nya* bron. Dessutom anges att på den norska sidan av Svinesund kommer endast sådana passager där betalning *inte* sker att registreras med kamera. Det skulle således, som Datainspektionen uppfattat förslaget, under vissa förutsättningar vara möjligt att passera broarna utan att personuppgifter registreras – nämligen om föraren betalar manuellt och reser från Sverige till Norge på den gamla bron och från Norge till Sverige på den nya bron.

Det förefaller dock besynnerligt att det är nödvändigt att fatta ett beslut om skatt om färden görs i ena riktningen på bron, men inte om den görs i andra riktningen på samma bro. Datainspektionen vill därför förordna en lösning av betalsystemet som gör det möjligt att färdas anonymt, oavsett på vilken bro eller i vilken riktning man kör. Om betalningen, liksom i Norge, istället tas ut som en avgift finns det möjlighet att konstruera betalsystemet så att det är möjligt att färdas anonymt. Det blir också betydligt mindre komplicerat att ha ett gemensamt betalsystem i Norge och Sverige om systemet kan fungera på samma sätt oavsett i vilken riktning man färdas. Det kan också tilläggas att ett sådant betalningsuttag som föreslagits i promemorian skulle ställa krav på information till dem som skall passera broarna som inte är helt lätta att tillgodose. Om Datainspektionen har uppfattat saken rätt skulle det krävas tydlig information om att personuppgifter registreras vid färd från Sverige till Norge på den nya bron eller från Norge till Sverige på den gamla bron. Detsamma gäller om man färdas från Sverige till Norge på den gamla bron och inte betalar manuellt eller om man färdas från Norge till Sverige på den nya bron och inte betalar manuellt.

Personuppgiftsansvar

Enligt personuppgiftslagen är det den som bestämmer ändamål och medel för behandlingen av personuppgifter som är personuppgiftsansvarig. I flertalet registerförfattningar är personuppgiftsansvaret reglerat. När det gäller behandling av personuppgifter i samband med uttag av broskatt är detta dock inte särskilt reglerat. Flera myndigheter – och eventuellt även andra privata rättssubjekt – kommer att behandla personuppgifter i detta sammanhang. Det bör därför klargöras och regleras i det fortsatta lagstiftningsarbetet vem som är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter som förekommer i samband med kameraövervakningen vid betalstationerna, inom ramen för betalsystemet, vid beslut om skatt och vid omprövning av skatt. Är det Vägverket eller är det Skatteverket? För de övervakade och registrerade personerna är det av grundläggande betydelse att veta vilken myndighet de skall vända sig till om de vill veta vilka personuppgifter om dem som behandlas eller om de anser att personuppgifterna har behandlats felaktigt eller kränkande.

Förslagets konsekvenser på kreditupplysningsområdet

De synpunkter som Datainspektionen framförde beträffande förslagets om trängselskatt konsekvenser på kreditupplysningsområdet gör sig gällande även när det gäller förslaget om broskatt. Det finns därför anledning att uppmärksamma de rutiner som skall tillämpas vid restföring även när det gäller broskatten. Datainspektionen vill dock påpeka att konsekvenserna av broskatten på kreditupplysningsområdet möjligen inte blir lika omfattande eftersom det kommer att finnas möjlighet att betala skatten manuellt vid betalstationerna.

När en myndighet skall driva in utestående skatter och avgifter skall ansökan om restföring ges in till den lokala kronofogdemyndigheten. Restföringar

registreras i utsöknings- och indrivningsdatabasen (INIT, tidigare REX), som de regionala kronofogdemyndigheterna och Skatteverket för med gemensamt personuppgiftsansvar. Uppgift om restföringar i INIT lämnas ut elektroniskt till de större kreditupplysningsföretagen. Sedan 1998 är den beloppsgräns om tidigare gällde för utlämnandet av uppgifter till dessa företag borttagen. Kreditupplysningsföretagen registrerar i sin tur restföringen som en betalningsanmärkning i sina kreditupplysningsregister.

Det kan således bli fråga om stora volymer av restföringar rörande små belopp som – till följd av broskatt och trängselskatt – kommer att registreras i kreditupplysningsregistren.

Vanligtvis kan gäldenären förutse att en skatt eller en avgift skall betalas vid en viss tidpunkt. Studenter känner till att studiemedel skall återbetala med jämna tidsintervall och bilägare känner till att fordonsskatt skall betalas varje år.

Skyldighet att betala broskatt uppkommer, liksom när det gäller trängselskatt, så snart ett fordon passerar en betalstation. Det är fordonets registrerade ägare som skall betala skatten och inte föraren. Det är därför inte, på samma sätt som när andra skatter skall betalas, möjligt för den skattskyldige att förutse att en skattskyldighet uppkommit och vid vilken tidpunkt betalning skall ske. Om någon annan än fordonets ägare, med eller utan dennes tillstånd, använt fordonet uppstår risk för att gäldenären inte får reda på att skyldighet att betala broskatt har uppstått.

De betalningsanmaningar som Vägverket skall skicka ut innan det kan bli fråga om en restföring delges inte gäldenären. Restföring kan alltså ske utan att fordonets ägare känner till att det finns en obetald broskatt. Detta kan t.ex. inträffa om fordonets ägare befinner sig utomlands eller på sjukhus. Om restföringar av broskatt generellt förs in i kreditupplysningsregister finns det risk för oproportionerliga konsekvenser för enskilda.

En konsekvens av att det till följd av broskatten förs in ytterligare en typ av restföring är att det kan få betydelse för möjligheten till sekretess enligt 9 kap 19 § sekretesslagen (1980:100). Enligt denna bestämmelse är det möjligt att under vissa förutsättningar sekretessbelägga en enstaka restförd skatt eller avgift i INIT-databasen och därmed förhindra att uppgiften lämnas ut i kreditupplysningar. Om en ny restföring görs beträffande personen inom loppet av två år bryts dock sekretessen och de båda restförda beloppen blir offentliga och kan lämnas ut.

Datainspektionen anser slutligen att det bör klargöras om de fordringar som utställarna av elektroniska betalbrickor har på innehavarna av betalbrickorna är sådana fordringar som skall omfattas av lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Göran Gräslund i närvaro av chefsjuristen Leif Lindgren och datarådet Katja Isberg Amnäs, föredragande.

Göran Gräslund

Katja Isberg Amnäs